

Julián Carrón
AR YRA VILTIS?
Atradimo žavesys

3 SKYRIUS NETIKĖTAS ŠOKTELĖJIMAS

Dabartis ir jos sukrėtimai atidengė tam tikras gyvenimo schemas, kurios mums atrodė savaime suprantamos. „Būtent taip elgiasi faktai. Susprogdina visus pretenzijų burbulus, sukapoja į gabalus teorijas, sutriuškina įsitikinimus“¹. Daugeliui staiga tapo svarbus tas galutinės prasmės poreikis, susidūrus su gyvenimu ir mirtimi, net jei jį pajuntame vos akimirka. Nesugebame jam įsakyti. Ne naujiena, kad daugybė dalykų nebėra akivaizdūs, jie nebėra mūsų pradinio kultūrinio bagažo dalis. Ir nors, kaip sakė Morin, netikrumas yra mūsų laikų bruožas, jį dar labiau sustiprino pandemija, jos mastas ir atkaklumas. Kad ir nuo kokios pozicijos beatsisvirtume, darosi sunku likti prisirišus prie to, ką jau žinome, su inercija pasiduoti iliuzijai, kad gyvenimas mūsų rankose. Paradoksalu, tačiau taip tampa lengviau pastebėti, kaip sutrupa monolitinės mūsų pretenzijos, patirti, kaip suskyla mūsų įsitikinimų sienos. Apie tai dainuoja Leonard Cohen: „Įtrūkė, viskas įtrūkė, / Štai kaip patenka šviesa“².

1. „Netikėtumas yra vienintelė viltis. Bet man sako, kad kvailystė taip galvoti“

Dvikova prasideda kiekvieną rytą. Kiekvienas, nubudęs, gali pamatyti, kada būna pasirengęs leistis į dienos kelionę, pilną išsipildymo laukimo. Šia dramą puikiai aprašo žymusis Montale eilėraštis „Prieš kelionę“.

„Prieš kelionę tikrinami tvarkaraščiai,
Persėdimai, sustojimai, pernakvojimai
Ir užsakymai (kambarys su vonia
Arba dušu, su lova ar dviem, o gal net *flat*);
Tikrinami
Hachette ir muziejų gidai,
Iškeičiami pinigai, atskiriami
Frankai nuo eskudų, rubliai nuo kapeikų,
Prieš kelionę informuojamas
Koks draugas ar giminaitis, patikrinami
Lagaminai ir pasai, užbaigiamas
Bagažas, nuperkami papildomi
Peiliukai barzdai, dėl viso pikto
Užmetama akis į testamentą, grynas
Ritualas, nes lėktuvų avarijų
Procentas yra praktiškai nulis;

¹ I.B. Singer, „Priešai. Meilės istorija“ (it. *Nemici. Una storia d'amore*), Adelphi, Milan 2018, p. 145-146.

² „There is a crack, a crack in everything / That's how the light gets in“ („Anthem“, tekstas ir muzika Leonard Cohen iš albumo „The Future“, 1992, Columbia Records).

Prieš

Kelionę visi ramūs, bet įtaria, kad
Išmintingi niekur nevyksta ir kad malonumas
Sugrįžti kainuoja didelius pinigus.
Tada pajudamas, viskas O.K. ir viskas
Į gera ir be reikalo.

.....

Ir kas dabar bus

Iš *mano* kelionės?
Pernelyg atidžiai išstudijavau,
Nieko nežinodamas. Netikėtumas
Yra vienintelė viltis. Bet man sako,
Kad kvailystė taip galvoti³.

Galime paruošti viską, kad leistumėmės į gyvenimo kelionę, į kiekvieną dieną, kiekvieną valandą ir visus sutartus susitikimus. Ir vis dėlto, dar nežinodami, kaip viskas pasiseks, galime sau prisipažinti: „Viskas į gera ir be reikalo“. Net tada, kaip būname išsiblaškę ir sąmoningai to nesuvokiame, nujaučiame, kokio masto yra mūsų laukimas, ir esame įsitikinę iš anksto, kad visas tas mūsų pasirošimas nebus naudingas tikslui pasiekti, nesuteiks mums to, ko laukiame, neišpildys laukimo, su kuriuo atsibundame ryte ir leidžiamės į kelionę. To mus išmokė jau išgyventa patirtis. Tuomet suprantame, kaip teisinga, kad „netikėtumas yra vienintelė viltis“: turi atsitikti kažkas, ko nėra mūsų planuose, kas viršija mūsų pasirengimą, mūsų įsivaizdavimą. „Tik tai, kas mus pasiekia iš išorės, neatlygintinai, netikėtai, kaip likimo dovana, kurios neieškojome, yra grynas džiaugsmas. Lygiai taip pat tikrasis gėris mus gali pasiekti tik iš išorės, ne iš mūsų pastangų. Jokiais būdais negalime pagaminti to, kas yra geriau už mus“⁴.

Kad tas netikėtumas įvyktų – tai yra žmogiškojo laukimo viršūnė. „Bet man sako, kad kvailystė taip galvoti“, užbaigia Montale. Iš vienos pusės jis tokį netikėtumą vadina „vienintele viltimi“, iš kitos – paneigia tą galimybę. Išties „išmintingieji“ tvirtina, kad tai vaikų žaidimai, tik naiviems žmonėms galvoti, kad netikėtumas iš tikrųjų gali įvykti. Mes ir patys dažnai jaučiamės tokios pagundos gniaužtuose ir pritariame: „Tikrai, kvaila taip galvoti“. Bet ar tikrai? Jei mestume iššūkį šiam teiginiui ir leistume, kad protas paklustų patirčiai, pamatytume, kad vienintelė tikra kvailystė yra bandyti įsprausti tikrovę į siaurą to, ką žinome, horizontą, manyti, kad jau viską žinome, diktuoti to, kas įmanoma, ribas, ir todėl nieko nebelaukti.

Visko patyrusiam savo paskutinio romano veikėjui Michel Houellebecq leidžia ištarti: „Man kyla toks jausmas, kad net ir paskendus tikroje naktyje, poliarinėje naktyje, kuri trunka ištisus šešis mėnesius, išlieka saulės sąvoka ar prisiminimas. Aš patekau į *nesibaigiančią naktį*, ir vis dėlto išliko, pačioje giliausioje mano kertelėje išliko kažkas, daug menkesnis už viltį, pavadinkim, netikrumas. Netgi būtų galima pasakyti, kad kai kurie [...], net tada, kai asmeniškai pralaimėjo žaidimą, kai išmetė paskutinę kortą, išlaiko įsitikinimą, kad *kažkas danguje* paims tą situaciją į savo rankas [...] ir taip atsitinka net it tuo atveju, kai niekada nebuvo pajutę, nei vieną gyvenimo akimirką, jokios dievybės įsikišimo ar egzistavimo, ir tada, kai suvokiame, kad niekuo nesame

³ E. Montale, „Prieš kelionę“ (it. *Prima del viaggio*), in Id., „Tutte le poesie“, op. cit., p. 390.

⁴ S. Weil, „Šešėlis ir malonė“ (it. *L'ombra e la grazia*), Bompiani, Milan 2002, p. 85.

nusipelnę maloningos dievybės įsikišimo, ir tada, kai suvokiame, pasvėrę mūsų gyvenimą sudarančių klaidų ir kalčių sancaupas, kad mes to nusipelnėme mažiau nei bet kas kitas“⁵.

Vienintelė tikra kvailystė yra neigti įvykio galimumą. Giussani kalba apie „nusikaltimą aukščiausiajai – proto – kategorijai, galimybės kategorijai“⁶. Net jeigu ta skeptiškoji pozicija atrodo labiau pagrįsta, iš tikrųjų tai yra nusikaltimas protui. Niekas negali tvirtinti – tai tikrai būtų kvaila -, kad viską pažįsta, viską valdo, gali numatyti visa tai, kas gali atsitikti, ir atmesti netikėtumo, apie kurį kalba Montale, galimybę. Galimybės kategorija yra proto prigimties dalis. Todėl vienintelė, iš tiesų pagrįsta pozicija yra palikti galimybę atvirą. Ne tik pradžioje, bet visada, dabar, bet kurią gyvenimo akimirką.

Palikti atvirą galimybę, kad įvyks kažkas, kas viršija mūsų gebėjimą nuspėti, nereiškia atmesti protą, bet juo naudotis iki galo, pagal jo prigimtį ir autentišką polėkį: tai – langas, atvertas į tikrovę, o ne matas. Išankstinis skeptiškumas viso to, kas išeina už mūsų matų ribų, atžvilgiu yra proto blokavimas, ne jo kulminacija, ir mums tai būdinga daug labiau, nei įsivaizduojame, tai beveik nepastebimai patenka į mūsų sąmonę⁷.

Vienas jaunuolis man parašė: „Norėčiau trumpai papasakoti, kaip išgyvenau pastarąjį laikotarpį, po to, kai perskaičiau šių Rekolekcijų klausimą: „Ar yra viltis?“. Daina, kuri geriausiai apibūdina šiuos mėnesius, yra Chieffo „*Amare ancora*“: „Koks kartėlis, meile mano, / matyti dalykus taip, kaip matau aš“. Atrandu, kad nebeturiu tokio gyvybingumo, kaip pirmaisiais studijų metais, nebeturiu to žvilgsnio paprastumo: skeptiškumas, kuris apėmė pasaulį, apėmė ir mane. Dažnai jaučiu stiprų priešišumą faktui, kad viską man duoda Dievas, todėl tai yra dovana. Žiūriu į nuostabų peizažą ir savyje pastebiu subtilų įtarumą dėl atitikimo, kurį patiriu, išgyvendamas tą grožį. Tas įtarumas mane skaudina, išprovokuoja gilų liūdesį: koks *kartėlis* šitaip žvelgti į dalykus! Jaučiu tą kartėlį, nes esu regėjęs ir pats išgyvenęs kitokį būdą žvelgti į tikrovę: mano studijuojama muzika, dangus, jūra, kalnai, medžiai: visur atpažinau ženklą To, kuris mane pasirenka, kuris mane tvirtina kaip unikalų, išskirtinį ir nepakartojamą visoje visatoje. Tokį patį skeptiškumą su begaliniu skausmu jaučiu ir Kristaus atžvilgiu, nors ir buvau Jį atpažinęs esantį šioje draugijoje. Daina tęsiasi šitaip: „Užtektų tiesiog vėl tapti vaikais ir prisiminti... / [...], kad viskas duota, / kad viskas nauja ir išlaisvinta“. Būtent tai išgyvenau pirmaisiais metais su CLU [Comunione e Liberazione studentais], ir tai tikrai buvo rojus žemėje“. Todėl jis klausia: „Ar yra viltis, kad aš ir vėl tapsiu vaiku, kad vėl viską matysiu, kaip anksčiau? Ar toks išsikreipęs žvilgsnis dar gali būti ugdomas?“.

Mus apima toks skeptiškumas, o kartu ir įtarumas, kuris sugadina bet kokią grožio užuominą, kurią aptinkame savo kelyje⁸. Toks įtarumas tarsi šešėliu uždengia visa tai, kas gražaus atsiveria priešais mūsų akis, ir yra tikras prakeikimas. Tuomet iš apimančio liūdesio gelmių kyla klausimas: „Ar yra viltis, kad aš ir vėl tapsiu vaiku, kad vėl viską matysiu, kaip anksčiau? Ar toks išsikreipęs žvilgsnis dar gali būti ugdomas?“. Tai – tas pats klausimas, kuris kilo senam fariziejui, žydų didžiūnui, Nikodemui: „Negi galiu gimti iš naujo, būdamas senas?“⁹. Kokia malonė, kad galime pakartoti tą klausimą ne retoriškai, tarsi tai būtų viena iš daugelio citatų, kuria, tarsi sauja kultūros,

⁵ M. Houellebecq, „Serotoninas“ (it. *Serotonina*), La nave di Teseo, Milan 2019, p. 288-289.

⁶ L. Giussani, „Krikščionybės iššūkių ištakos“, Tyto Alba, Vilnius 2005, p. 34.

⁷ Vasilij Grossman savo didžio romano personažo lūpomis pastebi: „Man kyla toks jausmas, kad čia nebeliko nieko žmogiško, išskyrus įtarumą“ (V. Grossman, „Gyvenimas ir likimas“ (it. *Vita e destino*), Jaca Book, Milan 1998, p. 317).

⁸ Danielou pabrėžia: „Tai – žmogiškoji šių dienų žmogaus drama. Šiandien gyvename nepasitikėjimo visatoje, pasaulyje, kuriame patyrėme tiek apgaulės, kad nebetikime net ir tiesos žodžiais, ir toks pasaulis yra baugus“ (J. Danielou, „Kultūra, išduota intelektualų“ (it. *La cultura tradita dagli intellettuali*), Rusconi, Milan 1974, p. 28-29).

⁹ Bet kaip gali gimti žmogus, būdamas nebejaunas? Argi jis gali antrą kartą įeiti į savo motinos iščias ir vėl užgimti? (Jn 3,4).

galime pridengti savo skurdą, bet jausdami jį, kylantį iš mūsų pačių gelmės ir atskleidžiantį visą savo tiesą! „Ar galima gimti iš naujo, būnant seniems?“.

Dažnai pastebime, kad mums trūksta tokio pasirengimo, atvirumo galimybei, mes greitai užsiveriame, užtrenkiame duris tam, kas atsitinka. Viena studentė parašė: „Tuos kelis mėnesius prieš antrąją bangą – kiek iššvaistytų momentų! Rodės, kad neturiu nieko bendra su jokių dalyku. Vėliau, lapkričio mėnesį, įvyko daug dalykų, kurie padarė spragą. Visų pirma, užsikrėčiau Covid ir taip prasidėjo dvidešimt penkių dienų izoliacija mano kambaryje. Paradoksalu, bet tai tapo momentu, kai ypač aiškiai pajaučiau, kad mane lydi tiek brangių žmonių, tiek nauji veidai. Būtent per tą izoliacijos mėnesį įsitraukiau į universiteto rinkimų organizavimą, ir tos dienos buvo itin įdomios. Ta lapkričio mėnesio draugija man yra kažkas tikrai išskirtinio, ypač kai pagalvoju, kokių ypatingu momentu visa tai įvyko. Karantinui besibaigiant buvo ir mano gimtadienis: aš vis dar buvau visiškai izoliuota ir toli nuo draugų bei šeimos, bet tai man tapo proga iš naujo pamatyti milžinišką, neatlygintą meilę man per visus tuos ypatingus veidus, kurie labai kūrybiškai mane palydėjo visą tą dieną. Esu labai dėkinga ir jaučiu, kaip man pasisekė. Azurmendi¹⁰ susitiko judėjimą per radiją, o štai mane „sužvejojo“, kai buvau viena savo kambaryje, skambučiais per Zoom ir rinkimais. Ar reikėjo Covid, kad aš vėl imčiau gyventi? Išties, nėra nieko, ką galėtum numatyti, kas būtų įprasta, kai kalba eina apie būdus, kuriais Slėpinys mus pasiekia. Tuomet esminis klausimas, manau, yra prašyti būti atviriems. Tačiau būtent tai kartais man atrodo labai dramatiška, ir kuo labiau nebūtis apima mano dienas, tuo sunkiau tai padaryti“.

Suvokti, koks esminis dalykas yra toks atvirumas, toks pasirengimas, jau yra didelis žingsnis. Dažnai atrodo, kad nieko nereikia būti atviriems, pasirengusiems, tačiau tai tikrai yra esminis dalykas, juolab, kad Jėzus sako: „Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė“¹¹. Kitaip tariant, būtina, kad tai, kas gali užpildyti širdies laukimą, rastų mumyse tą atvirumą, pasirengimą jį įsileisti, tą „plyšį“, per kurį mus gali pasiekti jo šviesa¹².

Kaip jau sakiau, mums tai atrodo neįmanoma. O jei atsitiktų? Jei Jį susitiktume? Jei Jis ateitų mūsų ieškoti? Jei, kaip parašė Manuel Vilas „El Pais“, „iš dangaus nukristų grožis visiems šios planetos vyrams ir moterims“¹³? Jei kažkas nenumatyto įvyktų, vis tiek reiktų visiško pasirengimo, ištikimybės, kuri giliai susijusi su proto naudojimu ir kuri niekada jokių būdu nėra savaimė suprantama. „Protingas yra tas, kuris savo protu paklūsta patirčiai“¹⁴ – tai Jean Guitton frazė, kurios niekada nesiliausiu sau kartojęs, nes ji yra esminė gyvenimui. Kai atsitinka kažkas nenumatyto, kiekvienas patikrina, išbando savo pasirengimą protu nusileisti patirčiai. Toks pasirengimas yra brandos gestas, kurį žmogus pasiekia tik nuėjęs ilgą kelią, jei neturi vaiko širdies.¹⁵

¹⁰ Mikel Azurmendi, baskų antropologas ir filosofas, per savo ilgą karjerą yra palietęs daugybę aštrių moderniosios visuomenės temų, tokių kaip imigracija, nacionalizmas, džihadizmas ir visuomeninė religinės patirties vertė. Susitikimui su Comunione e Liberazione jis paskyrė knygą „Apkabinimas. Susitikimo kultūros link“ (isp. *El abrazo. Hacia una cultura del encuentro*), išleistą Ispanijoje, Editorial Almuzara leidyklos 2018 metais, o Italijoje – Bur-Rizzoli leidyklos 2020 metais.

¹¹ Mt 5,3.

¹² Šia tema Lewis rašo: „Neužtenka nuoširdžių moralinių pastangų, kad save motyvuotume; kaip pastebime iškart ženge pirmuosius krikščioniško gyvenimo žingsnius, visa tai, kas išties būtina mūsų sieloms, gali būti padaryta tik Dievo [...]. Mes nebent galime leisti, kad visa tai būtų atlikta mumyse“ (C.S. Lewis, „Atleiskite, kuris yra jūsų Dievas?“ (it. *Scusi, qual è il suo Dio?*), GBU, Roma 1981, p. 190.

¹³ M. Vilas, „Poezija“ (it. *La poesia*), „El Pais“, 2020 m. gruodžio 29 d.

¹⁴ J. Guitton, „Naujas mąstymo menas“ (it. *Arte nuova di pensare*), Edizioni Paoline, Roma 1981, p. 71.

¹⁵ Lewis pastebi: „Kristus niekada nepasakė, kad turime likti vaikiško proto, priešingai, Jis pasakė, kad turime būti ne tik „neklastingi kaip balandžiai“, bet ir „gudrūs kaip žalčiai“. Jis nori vaiko širdies, bet suaugusio galvos“ (C.S. Lewis, „Atleiskite, kuris yra jūsų Dievas?“ (it. *Scusi, qual è il suo Dio?*), op. cit. p. 92.

Esama įvairių situacijų, kai pastebime savo laikyseną. „Esu operacinės slaugytoja ir lapkritį buvau tiesiog įmesta į Covid reanimacijos skyrių. Maniau, kad aš tam pasirengusi, nes turėjau didelį troškimą padėti. Tai pati didžiausia klaida! Sutikta tikrovė buvo tokia atšiauri, kad nesugebėjau jos pakelti, visa tai, kuo buvau ir maniau esanti, visa tai, kuo buvau tikra, sutrupėdavo į šipulius vos man peržengus to skyriaus slenkstį. Ėmiau galvoti, kad man nepavyks, ir paprašiau, kad mane perkeltų į kitą skyrių. Tačiau tie klausimai, kurie sužeidžia, reikalauja atsakymo, o ne aplinkybių pasikeitimo, todėl jie niekur nedingo. Tuomet, grįžusi į Covid skyrių, pastebėjau, kad ten visų prima buvo daug labai jaunų kolegų, įdarbintų kilus kritiškai padėčiai, kurie mėgavosi darbu, o jų aistra mane tiesiog stebino ir žadino manyje norą ir troškimą ten būti. Reikia turėti žmogų, kuriuo galėtum sekti, kurio veide būtų galima aiškiai perskaityti viltį. Reikia, kad kažkas iš naujo atvertų horizontą“.

2. Kai kas tvirtina, kad tai, kas buvo nenumatyta, įvyko

„Radome Mesiją!“¹⁶. Ši žinia perskrodė istoriją: tai, ko laukia mūsų širdis, tapo esatimi, tas netikėtumas, apie kurį kalbėjo Montale, įvyko tam tikroje vietoje tam tikru laiku. Ši žinia skrieja istorijoje nuo pat tos dienos, kai Jonas ir Andriejus sutiko Jėzų iš Nazareto ant Jordano kranto, kiek seniau nei prieš du tūkstančius metų.

Mus taip pat pasiekė ši žinia, todėl turime susidurti su jos patikimumo problema: Jėzus iš Nazareto tikrai yra tas, kuo dedasi? Ar tikrai Jis yra Dievas, tapęs žmogumi? Išties, pagalvokime apie tos žinios turinį. Kas, pasak jos, įvyko? Nežinomas mūsų laukimo objektas, begalybė, kurios ieško mūsų širdis, „be ribų“, tapo žmogumi, tapo esančiu: „Žodis tapo kūnu“¹⁷.

Mūsų kalendorius dar dabar susietas su to fakto, to įvykio data. Gyvename 2021 metais *po* Kristaus. Tačiau neužtenka vien žodinio žinios perdavimo, kad ji mums taptų tikėtina; taip pat neužtenka, kad ji būtų užrašyta kokioje nors religijos ar istorijos knygoje ir kasmet kalendoriuje. Kokiu būdu jos turinys gali būti patikrintas? Kaip tam, kuris gyvena praėjus dienai ar dviem tūkstančiams metų (tai visiškai tas pats) *po* Jo išnykimo iš žemiškojo horizonto, „galima padėti suprasti, ar Jis atitinka tą tiesą, kuria pretenduoja būti?“¹⁸.

Pradėkime nuo to, kad, kadangi tai įvyko istorijoje kaip faktas, turi būti aptinkamas kaip faktas ir šiandien, idant būtų pripažintas kaip mūsų laukimo išpildymas. Turi būti paisoma autentiškų krikščioniškos žinios ypatybių: „Dievas tapo žmogumi“¹⁹, žmogumi, su kuriuo buvo galima susidurti einant gatve, visiškai žmogiška esatimi, o tai nurodo susitikimo metodą.

Jei prieš du tūkstančius metų žmogaus begalybės siekį išpildė tam tikras faktas, tai ir šiandien tą gali padaryti ne kalbos ir ne taisyklės; taip pat neužteks perskaityti atpasakojimą iš knygos, kad ir kaip tai būtų svarbu. Žmogaus širdis nepasikeitė, pilnatvės poreikis liko lygiai toks pat, ir tik faktas gali jam atsakyti. Kaip su skiepais nuo Covid: reikia kažko konkretaus, visiems prieinamo, kad galėtume patikrinti jo efektyvumą. Neužtenka žinoti, kad skiepai buvo atrasti, kiekvienas turi pats pamatyti, paliesti, patirti teigiamus jo padarinius asmeniškai.

Todėl tas prieš du tūkstančius metų įvykęs „faktas“ turi būti mums prieinamas ir šiandien, lygiai taip pat kaip pirmiesiems, susitikusiems Jėzų. Tačiau kaip aš ir tu, kaip kiekvienas žmogus gali

¹⁶ Jn 1,41.

¹⁷ Jn 1,14.

¹⁸ L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, Katalikų pasaulio leidiniai, Vilnius 2007, p. 13.

¹⁹ Ten pat, p. 25.

susitikti tą esatį šiandien, praėjus dviem tūkstančiams metų? Kaip jis atrodo, kokie jo bruožai? „Jėzus Kristus, tas prieš du tūkstančius metų gyvenęs žmogus, atsiskleidžia, tampa esatimi, prisidengęs užuolaida, prisidengęs perkeistu žmogiškumu. Įvyksta susitikimas, susidūrimas su perkeistu žmogiškumu: patiriame kitokį žmogiškumą, kuris kelia nuostabą, nes atsako į širdį sudarančius poreikius labiau, nei bet koks mūsų minčių ar fantazijos sukurtas būdas. Mes to nesitikėjome, niekada nebūtume to įsivaizdavę, tai neįmanoma, to nerasi niekur kitur“.²⁰

Taip atsitiko ir Mikel Azurmendi, kuris, gana sunkios būklės gulėdamas ligoninėje, susidūrė su kažkuo, kam buvo būdingas kitoks žmogiškumas, naujas akcentas, kitoks nei visa tai, kas jam buvo įvykę iki tol: besiklausydamas radijo, išgirdo žurnalistą, kuris liudijo visiškai kitokį būdą vertinti įvykius, pagaliau leidžiantį patirti atitikimą; išrašytas iš ligoninės, jis susitiko kitą žmogų iš tos pačios draugijos, kuris į jį pažvelgė tokiu žmogišku žvilgsniu, kad leido jam patirti absoliučiai unikalų atitikimą jo pradinei patirčiai; po to sekė kitas, dar kitas, ir jis pamatė, kad visi šie žmonės turėjo tą patį akcentą, tą patį žvilgsnį, kitaip, žmogiškiau išgyveno tikrovę; visa tai jį patraukė, pripildė susižavėjimo ir privertė sau kelti gilius klausimus.²¹

Tokia pati dinamika gali, netgi privalo pasireikšti ir tiems, kurie jau patyrė tam tikrą susitikimą ir gyvena pasinėrę į krikščionišką patirtį; antraip po susitikimo vėl nuslystama į Montale skeptiškumą.

Man parašė jaunas studentas: „Vos prieš kelias dienas atrodė, kad mano gyvenimas neteko spindesio: ėmiau vysti. Ir štai vieną dieną mano tėčiui paskambina iš darbo ir pasako dėl viso pikto išsitiirti dėl Covid, nes jis turėjo kontaktą su klientu, kuriam nustatytas virusas be simptomų. Po dviejų dienų jo rezultatas teigiamas, visi izoliuojamės. Po savaitės, praėjus pavojui, einu pirmyn beveik iš inercijos. Neturiu jėgų net paskambinti draugams, nes vis tiek tokia mano gyvenime namie nėra vietos tam, ką tu vadini įvykiu. Po kelių dienų, kai įgrysta plūduriavimas paviršiuje, visomis savo jėgomis bandau kažkuo užsiimti (padėti mamai namuose, gaminti maistą visai šeimai), kad vėl pajusčiau tikro gyvenimo pliūpsnį, bet veltui, mano ribotumas mane užkasa dar giliau. Tuomet griebiuosi knygų. Prabėga laikas, pasižiūriu į laikrodį, pusė septynių, tuomet prisimenu, kad vyksta studentų susitikimas su tavimi. Porą minučių padvejoju: eiti ar neiti? Ir galiausiai prisijungiu. Tam tikrą akimirką vienas iš dalyvių papasakoja: „Po patirtos pilnatvės per universitetinius rinkimus, juolab kai jie pasibaigė visiškai netikėtu ir daug pasitenkinimo suteikiančiu rezultatu, pajutau keistą slogumą. Kaip man ir vėl išgyventi tokią pilnatvę dabar, grįžus prie kasdienių reikalų?“. Tavo atsakymas prasideda šitaip: „Tos detalės, kuriuo mums sukelia keistą slogumą, yra esminės...“. Kažkas atsitinka ir likusį laiką lieku prilipęs prie ekrano, laukdamas daugiau žodžių, kurie man sugrąžintų gyvenimą. Išeinu iš Zoom. Grįžtu į „tikrą gyvenimą“. Pavakarieniauju, nurenku indus, išsitiesiu priešais televizorių, viskas atrodo kaip įprasta, o vis dėlto, kai nueinu miegoti, negaliu užmigti, prisimenu tai, ką mums pasakei, pavarau į šalį savo išdidumą ir imu melstis taip žmogiškai, kad kai tai prisimenu, dar dabar susijaudinu. Kitą dieną aš nebesu aš! Jaučiu „absurdišką“ ramybę, kuri paslaptinai virsta neįsivaizduojamu džiugesiu, kai leidžiu laiką su šeima, kai gaminu ar mokausi. Kai pagalvoju, kad net nenorėjau prisijungti... Mane užlieja dėkingumas. Taip gyveni yra kažkas tokio!“.

Galime atpažinti mus pasiekiančios žinios tikrumą tik tada, kai susiduriame su naujo žmogiškumo įvykiu ir patiriame, kad jis mus perkeičia: „absurdiška ramybė“ (tokiu būdvardžiu šių dienų jaunimas apibūdina kažką, kas yra nuostabiai didinga), „neįsivaizduojamas džiugesys“, nes žmogus pats sau jų nesuteikia. Kaip rašo Cabasilas, kalba eina apie „naują gyvenimą, nes jis neturi

²⁰ L. Giussani, „Įvykis žmogaus gyvenime“ (it. *Un avvenimento nella vita dell'uomo*), Bur, Milano 2020, p. 201.

²¹ Plg. J. Carrón, „Matai tik tai, kuo žaviesi“ (it. *Vedi solo quello che ammiri*), Comunione e Liberazione suaugusiųjų ir studentų metų pradžios diena. Video konferencija, *clonline.org*, 2020 m. rugsėjo 26d.

nieko bendra su senuoju, net neįmanoma nusakyti, kiek jis geresnis, nes, nors ir būdamas žmogiškas, tai – Dievo gyvenimas“²².

3. Nesusiaurinamas krikščioniškas faktas

Pažvelkime atidžiau į to „fakto“, kuris sukuria naują žmogiškumą, prigimtį. Visi esame pasinėrę į istoriją, kurį daugiau ar mažiau perduoda krikščionybės žinią ir provokuoja įvairias reakcijas. Vėl prisimenu Azurmendi. Pripažintas antropologas ir sociologas, kuris žinojo apie krikščionybę, buvo susipažinęs su jos doktrina, morale, vertybėmis, bet ne tos žinios pažadino jo susidomėjimą krikščionyste, kai jau buvo sulaukęs garbaus amžiaus. Priešingai, metų metus jis laikėsi atstumo, visiškai atsiribojo. Kas vėl įžiebė jame tą ugnelę prieš kelis metus, kad šitaip įsiliepsnotų smalsumas ir troškimas vėl atrasti, kas yra krikščionybė, ir kad sugriūtų tos sienos, kurias anksčiau turėtos žinios buvo pastačiusios? Kas metė iššūkį jo pozicijai, jo požiūriui? „Faktas“, kurio jis negalėjo susiaurinti iki savo, kaip mokslininko ir žmogaus, paaiškinimų, kuris netilpo į tas kategorijas, pagal kurias iki tos akimirkos jis žvelgė į tikrovę, įskaitant krikščionybę.

Tai buvo „faktas“, kurio neįmanoma susieti, įtraukti į bendrą jo laikyseną, kurio negalima paaiškinti jo naudojama konceptualia sistema, jo minties modeliais. Azurmendi negalėjo jo „susieti“ su jokia savo koncepcija, negalėjo įtraukti į abstrakčią universalumo visumą, kaip sako Giussani²³, to fakto, kuris jam prisistatė per tą radijo programą, o vėliau ir per visus tuos susitikimus, įvykusius išėjus iš ligoninės, nes nešė kitoniškumą. Tas faktas taip skyrėsi nuo viso kito, kad iškart jį užkariavo: jis buvo to fakto patrauktas, sudomintas, prie jo prisirišo, su nuostaba tiesiog prilipo. Taip atsinaujino jo sąmoningumas, būdas žvilgti į visa ką, jis gimė iš naujo. Tapo labiau savimi. Kaip sakė prieš tai cituotas vaikinai: „Kitą dieną aš nebesu aš!“, t.y. jis buvo labiau savimi.

Ne viskas telpa į įsitvirtinusias koncepcijas, schemas, į kurias esame įpratę įsprausti visa tai, kas atsitinka. Yra faktų, kurie nesileidžia susiaurinami, nes juose yra kažkas, kas nepitaria, peržengia, viršija paplitusį mąstymą. Tie „faktai“, kaip dažnai kartojame, tai – „žmonės ar žmonių momentai“²⁴, kuriuose esama tos naujovės, giliai trokštamos žmogiškumo tiesos, kuriai nėra lygių, kuri atrodo neįmanoma: dėl to šv. Paulius kalba apie „naują kūrinį“. „Būti nauju žmogumi reiškia būti tuo, kuris visu savo gyvenimu skelbia Ateinantįjį, jau iš dalies esantį jame“²⁵. Kas susiduria ir leidžiasi patraukiamas tų faktų, tų žmonių, ima patirti tokį pat naują būdą išgyventi tikrovę ir jam pirmam dėl to kyla nuostaba: „Taip gyveni yra kažkas tokio!“

„Brangus Julián, per paskutinius šešis mėnesius įvyko tai, kas giliai paženklino mano laikysena priešais visa ką: ta nebūtis, apie kurią taip daug kalbame, labai brutaliai įsibrovė į mano gyvenimą. Eilinę birželio dieną mane pasiekė žinia, kad mano sesers vaikinai netikėtai atėmė sau gyvybę. Didelio skausmo ir sielvarto dienos. Likau namuose su savo seserimi, kad palaikyčiau jai draugiją. Buvo akivaizdu, kad jokios kalbos, religinės ar ne, neišgelbės mūsų nuo dramatos, kurią mums atnešė šis faktas, atverdama žaizdą, kuri nuolat kraujavo: kas šiandien man išlieka? Ką dabar reiškia, kad Kristus nugalėjo mirtį prieš du tūkstančius metų? Ką reiškia, kad mirtis nėra paskutinis žodis, ypač

²² N. Cabasilas, „Gyvenimas Kristuje“ (it. *La vita in Cristo*), op. cit., p. 126.

²³ Vyraujantis mentalitetas „vertindamas visad stengiasi susieti detales į abstrakčią universalumo visumą“ (L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“, *Fraternità di Comunione e Liberazione* 2019, p. 67).

²⁴ L. Giussani, Velykų plakatas 1992 m.; pilną Velykų plakato tekstą galima rasti L. Giussani „Kelyje (1992-1998)“ (it. *In cammino (1992-1998)*), Bur, Milanai 2014, p. 366.

²⁵ P. Evdokimov „Beprožiška Dievo meilė“ (it. *L'amore folle di Dio*), San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2015, p. 69.

tada, kai žmogus pats ją pasirenka? Kaip gyvenimas gali tapti tikresniu gyvenimu? Kaip dabar galiu išgyventi šimteriopai čia, žemėje?“. Visa tai, kas jai buvo perduota kaip krikščionybės prielaida, po smūgio sudreba: ar visa tai tikra? „O mano sesuo? Žodžiu, ar yra viltis? Supratau, kad iš karto, labai pamažu, kai kurių draugų draugija pradėjo auginti manyje suvokimą, kad Kristus tapo kūnu dėl manęs, kad aš patirčiau santykio su Juo artumą ir konkretumą. Patyriau tai, ką tu parašei „Akių švytėjime“: „Kristus yra šalia kiekvienos epochos žmogaus. Jeigu tai pastebime, išgyvename tą pačią patirtį kaip prieš du tūkstančius metų [...], t.y. išgyvename susidūrimą su kitokiu žmogiškumu, kuris pažadina naują gyvenimo nuojautą, kuris mus paliečia, nes kaip niekas kitas atsako į mus sudarantį prasmės ir pilnatvės troškimą. Ir šiandien tai yra susitikimo patirtis, kuri [...] ,talpina savyje visą prasmę, visą vertę, visa tai, ko trokštate, kas teisinga, gražu ir mylėtina““. Kristaus pergalė pasiekė mane per visas mano žaizdas ir tų mėnesių prieštaravimus savo vienalaikiškumu: tomis dienomis Jis buvo tų draugų bruožuose. Jo žvilgsnis manyje augino viltį, kad niekas tame gyvenime nebus prarasta, net jei atrodo, kad jis išmestas veltui, nebus prarasta tai, kas palietė mano sesers ir mano gyvenimus. Taip sakau ne dėl to, kad aš kokia fanatikė, bet tokia mano patirtis: man neįmanoma atskirti klausimo „Ar yra viltis?“ nuo Jo kūno, esančio čia ir dabar“.

Naujas kūrinys yra tokio įvykio vaisius. Šiandien pajaučiame pradinio įvykio virpėjimą naujo subjekto, kurį jis sukuria, dėka. Dar kartą grįžkime prie Giussani žodžių: naujas kūrinys turi „kitoki gebėjimą pažinti tikrovę, palyginus su kitais“. Jis „gimsta iš ištraukimo į įvykį, atsidavimo įvykiui, prie kurio prisirišame, kuriam pasakome „taip“. Šis įvykis yra konkretus istorijos momentas; turi universalumo siekį, bet yra konkretus momentas. Mąstyti, turint kaip atskaitos tašką įvykį, reiškia visų pirma priimti faktą, kad aš neapibrėžiu to įvykio, o pats esu jo apibrėžiamas. Per jį atsiskleidžia tai, kas aš iš tikrųjų esu, ir mano pasaulio suvokimas. Tai meta iššūkį vyraujančiam mentalitetui, kuris vertindamas visad stengiasi susieti detales į abstrakčią universalumo visumą²⁶.

Naujiena, kurią įvykis atneša į gyvenimą, taip pat leidžia patikrinti, įsitikinti, kad pradinis susitikimas yra tikras. Išties, kaip galiu būti tikras, kad tam tikras konkretus dalykas, su kuriuo susiduriu, yra Kristaus įvykis šiandien? Jis įrodo (kaip ką tik cituotuose liudijimuose) savo „universalumo siekį“, savo gebėjimą nušviesti bet kokią aplinkybę ar situaciją, net ir labiausiai gniuždančią – mirtį.

„Su vis didesne nuostaba pastebiu, kad viltis kyla iš esaties, kuri nepaliauja įvykti vis iš naujo ir yra nesusiaurinama bei atsako širdžiai. Pastebėjau, kad man buvo padovanoti tam tikri faktai, kurie mane palaiko ir kurių negaliu suvesti vien į kitų žmonių gerą širdį ar temperamentą. Gruodžio pradžioje man labai brangus draugas įstojo į vienuolyną. Žmogiškumas, įsimylėjęs tą gyvenimą, kurį man paliudijo, tikrumas susitikus Dievą ir iš to kylanti meilė, „turėti viską“, būti gavus tiek daug, kad gali visko atsisakyti, kad „niekas nebūtų prarasta“: visa tai mano dienose yra taškas, po kurio negrįžtama atgal. Tiesiog savo buvimu vienuolyne, pačia savo gyvenimo forma jis man galingai primena, kad egzistuoja atsakymas, kuris visiškai išpildo mano širdies laukimą, ir kad aš galiu jį susitikti. Tai milžiniškas atminimo taškas: savo dienas ir darbus pradėdau su jautriu laukimu, kuris man leidžia išgyventi dialogą su visa ku. Kas sieja „visiškai užkariautą“ jo esatį ir viltį? Prieš kelis mėnesius kitas mano draugas sužinojo, kad serga šonine amiotrofinė skleroze. Ši dramatiška aplinkybė man neleidžia pamiršti jo veido, kai jis grįžta kas vakarą ir man sako: „Ir šį vakarą, po viso to, ką pamačiau ir kas įvyko, einu miegoti laimingas ir dėkingas: Viešpats pildo savo pažadą“. Jo liga vis sunkėja, o jis dėkingas. Kas leidžia jo širdžiai būti visiškai laimingai, net kai jis negali padaryti visiškai nieko? Aš nematau to, ką mato jis, bet matau jį, nes jis man duotas. Baigiantis

²⁶ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“, op. cit., p. 67.

metams, keliems jaunuoliams, su kuriais išgyvename skautų patirtį, pasiūliau surengti vakarą apie pirmąjį „Religinio jausmo“ skyrių, trokšdamas atskleisti jiems priemonę, kuri man vis labiau padeda gyventi: širdį. Kai gruodžio pabaigoje paprašiau jų pasidalinti pačiu gražiausiu metų dalyku (Covid metais galėjai išgirsti tik apie sunkumus, negatyvumą ir skausmą), viena iš jų pasakė: „Kaskart, kai per susirinkimus ar per susitikimą su kuo nors kalbamės apie širdį, klausiu savęs: ar aš klausau savo širdies? Ar ja seku? Tai – pats brangiausias šių metų atradimas!“ Kai prieš kelias savaites vėl uždarė mokyklą (mokytojauju), iš pradžių susinervinau, bet tada manyje gimė klausimas: ar tik nebus taip, kad man ir vėl suteikiama proga išmokyti mylėti tuos mokinius, kurie šiandien yra, rytoj jau jų nebebus? Su šiuo klausimu nuėjau į Mišias ir susijaudinau, kai pastebėjau, kad net ir raudonojoje zonoje, net ir uždarius mokyklą, Kristus ir toliau man dovanoja save. „Mano širdis džiugi, nes Tu, Kristau, gyvas“: štai viltis! Kur Tu gyveni? Tu esi ten, kur neįmanomas, bet realus mano draugo gyvenimas vienuolyne, kur džiugus mano draugo, pasitinkančio savo likimą ligoje, veidas, judėjime, kuris mane augina ir moko visa tai pastebėti, kol galiausiai imu pasitikėti jaunuoliais, „blaškomais“ pasaulio. Kiekvieną dieną matau tiek daug faktų, kurie man leidžia patirti atitikimą ir man primena, kad Kristus gyvas ir kad Jis yra viskas! Tik tai mane ir palaiko. Prieš kelias dienas vienai šeimai nuvežiau maisto produktų paketą. Tai – karitatyvos, kurioje dalyvauju, gestas. Jie man pasiūlė kavos, ir galvodamas apie visus šiuos faktus, aš pirmą kartą sutikau pasilikti. Svetainėje, laikydamiesi reikiamo atstumo, buvo visi šeimos nariai. Viena iš dukrų į mane tyliai žiūrėjo ir matėsi, kad jai kirbėjo toks klausimas: „Kodėl tu čia? Kodėl mes tau rūpime?“ Kai Kristus gyvena tavo širdyje, tikrovė (net ir svetima) tampa namais, kuriuose gali apsigyventi. Atsiklaupęs dėkoju judėjimui, kad manyje saugo tokį žmogiškai gyvą ir vilties sklidiną žvilgsnį. Nes Jis yra čia, Jis tampa kūnu mano gyvenime“.

Idant mestų iššūkį pasklidusiam mentalitetui, „faktas“ neprivalo būti kažkoks įspūdingas. Faktas, to konkretaus dalyko galingumas nepriklauso nuo jo sensacingumo. Tai gali būti švelnus dvelksmas, tačiau būtent tame dvelksme yra pritraukiantis išskirtinumas. Jo galingumas, jo unikalumas yra tas nešamas išskirtinumas. Norėdamas tai parodyti, pokalbyje su Giovanni Testori 1980 metais Giussani kalbėjo apie žmones, kurie yra „esatys“²⁷.

Mes dažnai regime tokius faktus, kokie buvo nupasakoti, bet neretai mums neužtenka paprastumo, kad jais sektume, kaip padarė Azurmendi, įtraukiame juos į savo sistemą kaip „jau žinomus“. Todėl mums jie nieko naujo nesako. Galima priklausyti krikščioniškai istorijai, kur tokių faktų sutinkama itin daug, ir vis tiek krikščionybę susiaurinti iki etikos, apeigų ar stereotipų, perimtų iš paplitusio įsivaizdavimo. Nei vienas iš šių išvardintų dalykų, deja, nepažadins vilties.

Tą akimirką, kai krikščionybė įvyksta kaip įvykis ir būna priimama, suvokiame, kokį išskirtinumą ji atneša į gyvenimą. Kas prisijungia prie krikščionybės kaip įvykio, tas demaskuoja bet kokį susiaurintą jos įvaizdį. Taip atsitiko vienai jaunai merginai, kuri man parašė: „Prieš kelias dienas man atsitiko toks dalykas, kuris man padėjo suprasti tai, kas įvyko mano gyvenime. Kalbėjausi su mama apie Kalėdas ir ji juokaudama man pasakė, kad norėtų tikėti Kalėdų seneliu, nes jai reikia žinoti, kad yra veikėjas, atnešantis viltį, veidas, apie kurį pagalvoji ir gali pasakyti: „Jis viską gali, viliuosi juo, kad viskas būtų gerai“. Toks mano mamos komentaras man leido suprasti, kaip esu mylima, kad man buvo dovanotas susitikimas su judėjimu. Mano mama yra tikinti moteris, eina į mišias kiekvieną sekmadienį, ir vis dėlto viliasi Kalėdų seneliu, nes jo veidas jai atrodo apibrėžtas ir konkretus! Man tai buvo įrodymas, kad kartais Dievas susiaurinamas iki

²⁷ „Nerandu kito vilties rodiklio, kaip tik tų žmonių, kurie yra esatys, gausėjimą. Tokių žmonių gausėjimas; ir neišvengiama simpatija [...] tarp šių žmonių“ (L. Giussani – G. Testori, „Gimimo prasmė“ (it. *Il senso della nascita*), Bur, Milan 2013, p. 116).

kažkokio abstraktaus dalyko, idėjos. O aš Dievą susitinku kiekvieną dieną, Jis yra ir aš galiu Jį atpažinti, nes priklausau tam tikrai istorijai. Susitikus šią konkrečią istoriją ir tai supratus, man gimė viltis“.

Susidūrimas su esatimi, kurios neįmanoma susiaurinti, mus išlaisvina iš prievolės paklusti visuotinio mentaliteto nustatytiems vaizdiniais. Tik tokia esatis savo gilumoje turi išsiskiriančius vilties pamatus.

„Ar yra viltis? Tai – klausimas, kuris mane priremia prie sienos. Tokiais kaip šie laikais (studijuojau mediciną ir sanitarinė padėtis mane liečia iš dar arčiau) galima atsakinėti teoriškai tik tam tikrą laiką. Dienos pabaigoje tokie klausimai atima miegą ir jėgas. Kažkur privalo būti tikras atsakymas, kuris atlaikytų dienų dramatiškumą, antraip teorinis atsakymas viską tik dar labiau apsunkina [ir pagilina nihilizmą, pridėčiau nuo savęs]. Bandydama atsakyti į klausimą „Ar yra viltis matant mano tėčio ligą?“, vienintelis dalykas, kuris man leidžia atsakyti, tai – žiūrėti į savo tėtį. Ar yra viltis matant šią pandemiją? Tai, kas man pirmiausia ateina į galvą [atrodytų, kad tai tas „dvelksmas“], yra entuziazmo kupinos mano draugės akys, kuri nesibaido varginančio darbo ligoninėje. Taip tęsiu toliau, sijuju visas situacijas, kuriose man sunku, ir vienintelis dalykas, kuris man leidžia tvirtinti, kad esama kažkokios vilties, tai – kai kurie veidai, kuriems viltis yra. Tačiau čia drama tampa dar intensyvesnė, nesu rami: matant juos, man kyla didelis noras būti tokia, kaip jie, ir sugebėti žvelgti į gyvenimą tokiomis akimis [kaip atsitiko Azurmendi, kuris sau pasakė: „Kaip norėčiau žvelgti į pasaulį taip, kaip į jį žiūri tas žurnalistas!“], tačiau suprantu, kad tai negali priklausyti nuo mano pastangų, antraip atėjus vakarui eičiau miegoti pavargusi nuo skaičiavimo, kiek kartų man pavyko, o kiek ne [ir dar kartą viskas būtų susiaurinta iki etikos]. Tuomet klausiu savęs: „Kam viso to reikia?“. Kasdien mane nustebina, kaip kažkas gyvena pagal tiesą, kaip mane tai traukia ir išjudina, nes sukelia pavydą dėl tokio būdo žvelgti į tuos pačius dalykus, kurie man būna įgrišę jau aštuntą valandą ryto. Toks potraukis dažniausiai išblėsta per porą valandų, tačiau kartais mane tikrai priverčia pajudėti. Todėl klausiu: ar pakanka jais sekti? Ar pakanka išlaikyti ryšį su tomis konkrečiomis esatimis, kurių pilna mano diena ir kurios, kaip bent akimirka galiu pajusti, supranta visus mano sunkumus bei dramas?“.

Atsakymas į šitą klausimą iškelia laisvės problemą. Susidūrus su esatimis, kuriose aptinkami vilties pamatai, kiekvienas turi visų pirma apsispręsti, ar sekti troškimu tapti tokiais, kaip jie, ir būti jų draugijoje, ar ne.

4. Patirtis ir širdies kriterijai

Kaip atpažinti tokias esatis, tai, ką jos reiškia, ką neša, kiek jos vertos ir kas yra jų išskirtinumo ištakose? Šis klausimas yra skirtas mums, bet jo nepagailėta net ir apaštalams. Priešingai, jie buvo pirmieji, kurie turėjo į jį atsakyti.

Kai Jėzaus esaties išskirtinumas tapo akivaizdus ir ėmė skliti garsas apie Jį, apie Jo sakomus ir daromus dalykus, atsirado ir skirtingos Jo veiksmų interpretacijos, pradedant nuo tų, kurie jautė pavojų savo užimamai valdžios pozicijai, savo „autoritetui“, t.y. nuo rašto aiškintojų, fariziejų, intelektualų ir tautos vadų. Kaip tie pirmieji, kurie ėmė Juo sekti, galėjo įsitikinti, kad verta sekti tuo žmogumi, prie jo prisiriški, rizikuoti visu savo gyvenimu dėl jo?

Kaip atpažinti *tą* veidą tarp daugybės panašių žmogiškų veidų? Kokį kriterijų galime panaudoti? Jis jau turėtų būti mums žinomas, jau turėtume būti jį išmokę iš savo patirties. Vienintelis adekvatus kriterijus atpažinti esaciai, kuri neša gyvenimą atitinkančią reikšmę, yra tas pats, kuriuo prigimtis

mums leidžia atlikti universalų palyginimą su viskuo, ką sutinkame: tai – širdis, kitaip tariant, akivaizdybių ir poreikių – tiesos, grožio, teisingumo, laimės – visuma, kuri pasireiškia mumyse, kai rimtai žvelgiame į visa tai, ką patiriame. Giussani sako: „Patirtyje tikrovė [...], kuri tave nustebina, šokiruoja (*affectus*), priverčia pasirodyti širdies kriterijų, pažadina širdį, kuri iki tol buvo sumišusi ir užmigusi, todėl tau parodo tave patį. Nuo ten prasideda tavo kelias, nes esi pažadintas, kritiškas“²⁸.

Mumyse veikia objektyvūs ir neklystantys kriterijai, kurie nenuolaidžiauja net ir mums patiems, su mumis nesitaiksto. Tą labai dramatiškai paliudija Pavese. 1950 metų liepos 14 dieną, gavęs „Strega“ premiją, rašo: „Grįžau į Romą, jau kuris laikas. Romoje – apoteozė. Ir kas iš to?“²⁹. Tarsi būtų išsipildę visa tai, ką jis pats buvo užrašęs savo dienoraštyje prieš daugelį metų: „Liūdniau nei nepasiekti savo idealų yra juos pasiekti“³⁰. Likus mažiau nei metams iki mirties, prisipažįsta: „Kiek kartų šiuose pastaruosiuose užrašuose esi parašęs: „O kas tada?“. Rodos, esame patekę į narvą, ar ne?“³¹. Ištis, 1950 metų birželio 22 dieną, gavęs žinią apie didelį pasisekimą, parašė: „Tai – tikra palaima. Be abejo. Tačiau kiek dar tuo galėsiu pasidžiaugti? O kas tada?“³². Ko trūko jo gyvenimui, kuris pasaulio akims atrodė toks sėkmingas? 1950 metų rugpjūčio 17 diena: „Nesvarbu vardai. Tai – ne sėkmės vardai, o eiliniai vardai: jei ne jie, tai kiti? Lieka tik tai, kad dabar žinau, kas yra mano didžiausias triumfas, ir tam triumfui trūksta kūno, trūksta kraujo, trūksta gyvenimo“³³. Tas trūkumas buvo toks nepakeliamas, kas po dešimties dienų jis atėmė sau gyvybę.

Tokią pačią patirtį Camus užrašo savo „Užrašų knygelėse“ didelio pasisekimo dieną: „Spalio 17 diena. Nobelis. Keistas išsekimo ir melancholijos jausmas“³⁴.

Negalime apgauti širdį sudarančių kriterijų, prasmės, teisingumo, laimės, meilės poreikių. Iki tam tikro taško juos galime nutildyti ar cenzūruoti, bet negalime jų išrauti. Jie yra patirties dalis. Giussani demaskuoja mūsų turimą sunkumą pripažinti, kad „patirties vertinimo principas yra pačioje patirtyje“. Tačiau jis pabrėžia: „jei nebūtų tiesa tai, kad principai, pagal kuriuos galima vertinti patirtį, yra pačioje patirtyje, žmogus būtų sau svetimas, nes privalėtų priklausyti nuo kažko kito, kad galėtų vertinti save“³⁵. Tokie poreikiai neatsiranda iš to, ką žmogus patiria, „jie atsiranda jame po to, kai jis kažką patiria, kai rimtai žvelgia į tai, ką patiria“³⁶, ir įvertina tai, ką patiria.

Vertinimo kriterijus turi būti „imanentiškas pirmapradei žmogaus struktūrai“: taip apibūdinamas „objektyvus kriterijus, kuriuo remdamasi prigimtis įtraukia žmogų į universalų palyginimą, apdovanodama jį tuo pirmapradžių reikmių branduoliu, ta pirmine patirtimi, kuriais visos motinos *tokiu pat* būdu apdovanoja savo vaikus. Tik esant šiai galutinio suvokimo tapatybei yra įveikiama anarchija“³⁷, subjektyvumas.

Negalima kalbėti apie patirtį, kaip kartais kyla pagunda, sutapatinant ją su grynu dalykų išbandymu. „Mūsų vartojama *patirties* kategorija turi absoliučiai kritinę vertę“, tvirtina Giussani. Ją reikėtų suvokti ne kaip „jausminį betarpiškumą“, bet kaip „vietą, kurioje susidūrimas su tikrove iškelia žmogaus širdį sudarančius poreikius ir vysto atsakymų į tikrovės provokacijas ieškojimą“. To pasekmė: „*Patirtis* yra aplinka, kurioje asmuo yra kviečiamas įvertinti, ar Kristaus faktas – tikroji, didingoji darbo hipotezė – gali atsakyti į iškilusius klausimus autentiškai ir galutinai,

²⁸ L. Giussani, „Ar galima (iš tikrųjų?!) taip gyventi?“ (it. *Si può (veramente?!) vivere così?*), Bur, Milan 2011, p. 83.

²⁹ C. Pavese, „1950 m. liepos 14d.“, in Id., „Profesija – gyventi“ (it. *Il mestiere di vivere*), op. cit., p. 360.

³⁰ C. Pavese, „1937 m. gruodžio 18d.“, ten pat, p. 66.

³¹ C. Pavese, „1949 m. spalio 16 d.“, ten pat, p. 340.

³² C. Pavese, „1950 m. birželio 22 d.“, ten pat, p. 360.

³³ C. Pavese, „1950 m. rugpjūčio 17 d.“, ten pat, p. 362.

³⁴ A. Camus, „Užrašų knygelės. 1951 – 1959“ (it. *Taccuini. 1951-1959*), III, Bompiani, Milan 1992, p. 223.

³⁵ L. Giussani, „Ar galima (iš tikrųjų?!) taip gyventi?“ (it. *Si può (veramente?!) vivere così?*), op. cit., p. 83-84.

³⁶ Ten pat, p. 82.

³⁷ L. Giussani, „Religinis jausmas“, op. cit., p. 18, 22.

atsižvelgiant į visus faktorius, kurių kiti pasiūlymai neturi“. Iškart priduria: „Todėl CL save pateikia išskirtinai kaip norą atrasti ir autentiškai išgyventi faktą, kad krikščioniškas tikėjimas, toks, koks išliko tradicijos vagoje, geriau nei bet koks kitas pasiūlymas atsako į žmogaus poreikius“³⁸.

Todėl tikroji šiandienos nelaimė yra tokių poreikių suvokimo praradimas, savo tapatybės suvokimo užtemimas. Išties, Kristus atėjo atsakyti žmonėms, o ne „sausoms kaip robotai būtybėms“. Kaip rašo mano jau cituotoje frazėje Reinhold Niebuhr: „Niekas nėra taip neįtikima, kaip atsakymas į klausimą, kuris nebuvo užduotas“. Todėl „vienintelis CL tikslas“: „liudyti tikėjimo pagrįstumą, tikėjimą kaip *pagrįstą pagarbą*, kur žodžiu „pagrįsta“, pagal šv. Tomo koncepciją, turima omenyje atitikimo tarp tikėjimo pasiūlymo ir žmogaus savimonės struktūrinių poreikių patirtis“³⁹.

Krikščioniško įvykio išskirtinumas pasireiškia per patirtį, kurią sukuria. Susitikimo su Jėzumi faktas mokiniams suteikia su niekuo nepalyginamo atitikimo patirtį: „Mes radome Mesiją“. Visi kiti palankūs įvykiai, kurių visiems linkime gyvenime, pavyzdžiui, sulaukti pasisekimo, neatsako į tą laukimą, neištesa pažado, galiausiai tampa gilaus nusivylimo šaltiniu. Su jais susidūrę, atpažįstame ir save toje Pavese reakcijoje: „Ir kas iš to?“.

Grįžkime prie temos. Patirtis autentiška prasme, kaip pažinimo ir patikrinimo vieta, negali būti sutapatinama su paprasčiausiu subjektyviu išpūdžiu ar su jausminga reakcija. Patirtis yra „gyvybinio veiksmo visuma, kuri pasireiškia kaip trejopas faktorius: a) *Susitikimas* su objektyviu faktu [...], nepriklausomu nuo patirtį išgyvenančio asmens [...]. b) Gebėjimas adekvačiai suvokti to susitikimo reikšmę [...]. c) *Atitikimo suvokimas*: Fakto, su kuriuo susiduriama, prasmė atitinka asmens egzistencijos reikšmę [...]. Būtent tokio atitikimo suvokimas patvirtina asmens augimą, kuris yra esminis patirties reiškinys“. Todėl būtina, kad į autentišką patirtį būtų įtraukti „savimonė ir žmogaus gebėjimas kritiškai vertinti“⁴⁰.

Tą patį tik kitais žodžiais sako pranašas Izaijas: „O, kad perplėstum dangus ir nužengtum!“, t.y. o, kad įvyktų netikėtumas, kad Dievas iš tiesų atsakytų į mūsų laukimą, „kalnai prieš tave sudrebėtų!“⁴¹. Pažado išsipildymo ženklas yra sudrebėjimas, įvykio sukeltas smūgis. Tai, kas įvyko Elzbietai: vos tik ji „išgirdo Marijos sveikinimą, jos iščiose šoktelėjo kūdikis“⁴². Tokį patį smūgį patyrė ir Jonas su Andriejumi, kurie, susidūrę su Jėzumi ir praleidę su Juo visą popietę, kitiems pasakė: „Sutikome Mesiją!“. Taip pat „šoktelėjo“ ir Azurmendi: „Nesitikėjau susitikti nieko panašaus savo gyvenime. Tai buvo didelė staigmena. Visiškai neįprasta [...], pamažu pasiekiau susižavėjimo būseną“⁴³. Toks netikėtumas yra ženklas, kad vyksta šis įvykis.

Taigi, galiu atpažinti esantį dieviškumą tam tikros esaties dėka (kaip Elzbieta atpažino Jėzų Marijos iščiose), iš atitikimo širdžiai, mano žmogiškumui, kurį patiriu per susitikimą su ta esatimi ir kuris pasireiškia tuo „šoktelėjimu“. Tokio susitikimo išskirtinumą pagrindžia tai, kad jis pajėgus man atskleisti tikrovės visumą, leidžia pasitikti bet kokią situaciją, mesti iššūkį bet kokiai aplinkybei. „[Kristus] savo atėjimu atsinešė visa, kas nauja, atnešė visa, kas nauja, atnešdamas

³⁸ L. Giussani, „Pagrįsta pagarba tikėjimui“ (it. *Il ragionevole ossequio della fede*), interviu su A. Metalli, „30 giorni“, n. 5, 1988, p. 40-41.

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ L. Giussani, „Ugdymo rizika“ (it. *Il rischio educativo*), Rizzoli, Milan 2014, p. 130-131.

⁴¹ Iz 63,19.

⁴² Lk 1,41.

⁴³ „Apkabinimas“, Televizijos interviu su Mikel Azurmendi transkripcija. Kalbina Fernando de Haro, parengta renginiui Meeting 2020, in J. Carrón, „Matai tik tai, kuo žaviesi“, op. cit., p. 8.

save“⁴⁴, sako šv. Irenėjus, Jis atnešė viso ko naujumą. Kokią patirtį turėjo išgyventi pirmieji krikščionys, kad šitaip apibūdintų Kristų!

Tai įvyko ir toliau vyksta. Pastaraisiais mėnesiais tai atsitiko ir vienos kavinės, kuri yra netoli universiteto ir kurią lanko daugiausia studentai, savininkui.

„Mes, judėjimo studentai, esame vieni iš nedaugelio, kurie ir toliau eina į universitetą mokytis specialiai tam skirtose auditorijose. Kas rytą užsisakome kavos išsinešimui toje pačioje kavinėje ir susidraugavome su jos darbuotojais. Penktadienio rytą mano pusbrolis buvo paskutinis apsilankęs žmogus ir užklausė padavėjo, kuris ten dirba nuo 1982 metų, kaip sekasi. Šis atsakė: „Žinok, darbo beveik nėra, visa laimė, kad esate jūs; aš žinau, kad jūs iš CL, tas iškart matosi, nes esate tokie pat, kaip prieš trisdešimt metų, t.y. esate vieninteliai, kurie leidžia šiai universitetinei zonai kvėpuoti“. Kaip įmanoma, ėmiau savęs klausti, kad jis suprato, jog mes iš CL, ir kad atpažįsta mus iš to, kad esame tokie patys, kaip prieš trisdešimt metų? Bet visų svarbiausia, kaip įmanoma, kad mes, o kartu ir aš, apibrėžiami kaip tie, kurie leidžia kvėpuoti universiteto zonai? To priežastis nėra mūsų ar mano gebėjimai. Ne, esmė ta, kad aš patyriau susitikimą, kuris įsirėžė, negrįžtamai pažymėjo mano širdį, ir perkeitė mano žvilgsnį į tą pačią tikrovę, kurią išgyvena visi. Visiškai nebūtina, kad aš padaryčiau kažką stulbinančio, užtenka, kad aš būčiau pats savimi. Todėl ėmiau geriau suvokti, pasitikėti, kad arba yra Kristus, arba *nada*, nieko! Ir taip yra todėl, kad mano patirtyje įvyko daugybė faktų, kurie tapo „saujomis kliju“, kurie mane patraukė ir toliau traukia prie šios draugijos, ir leidžia ištarti: „Kur eisiu, jei Jį paliksiu?“. Aš gyvenu dabar, ir matydamas duomenis nepuolu į neviltį, nes išgyvenu tam tikrą patirtį: mano tikėjimas išsilieja ir į ateitį. Ginklas, kurį pasitelkiu kasdienėje kovoje su situacijos man metamais iššūkiiais, yra pasitikėjimas, tikėjimas. Su tokiu tikrumu, net jei ir nedarau nieko ypatingo, tiesiog būnu savimi, nešu kažką daugiau nei tik save. Tik dabar išgyvenu dabartį su viltimi“.

Kavinės savininkui buvo paprasta atpažinti tų jaunuolių išskirtinumą, nes į jo gyvenimą jie įnešė oro gūsi.

---

⁴⁴ „*Omnem novitatem attulit, semetipsum afferens*“ (Šv. Irenėjus, „*Adversus Haereses*“, IV, c. 34, n. 1. „*Adversus haereses*“, IV, c. 34, n.1: PG 7 pars prior, 1083).